

‘Zonder recht geen vrede, en zonder vrede geen recht’

Paleis voor vrede

Het Vredespaleis in Den Haag werd in 1913 feestelijk geopend. Vijftig jaar later schreef Martin Luther King: ‘True peace is not merely the absence of tension: it is the presence of justice.’ (Brief uit Birmingham Jail, 16 april 1963). En hoewel deze woorden pas vijftig jaar na deze gebeurtenis zijn uitgesproken, geven ze precies aan wat het verband is tussen vrede en recht: zonder recht geen vrede, en zonder vrede geen recht.

Quinten Koster is redacteur van Kleio.

Dit verband werd ook haarscherp gezien door de Amerikaanse industrieel en filantroop Andrew Carnegie toen hij overtuigd raakte van het belang van een paleis voor de vrede, waar het Permanente Hof van Arbitrage gehuisvest zou worden. Als voorwaarde voor zijn schenking aan het paleis stelde hij dat het gebouw ook een juridische bibliotheek van het allerhoogste niveau moest hebben. Deze bibliotheek, die gespecialiseerd is in vakliteratuur over internationaal recht, is uitgegroeid tot een van de meest prestigieuze ter wereld. Haar collectie bevat onder meer oude drukken van Erasmus

en Hugo de Groot. Deze beroemde Nederlandse denkers stonden aan de wieg van het denken over vrede en het internationaal recht.

Bezoekerscentrum

Het Vredespaleis wordt vandaag de dag nog steeds gebruikt door het Permanente Hof van Arbitrage en het Internationaal Gerechtshof van de Verenigde Naties. Dit maakt een excursie naar het Vredespaleis natuurlijk extra interessant, maar het heeft ook een behoorlijk nadeel. Doordat er gewoon gewerkt wordt, is het eigenlijke paleis niet altijd geopend voor publiek. In dat geval vindt het educatief programma voornamelijk plaats in het bezoekerscentrum en de bibliotheek. Vaak is het pas op de dag van het bezoek duidelijk of de groep toegang tot het paleis krijgt. Daarom is het sterk aan te raden een bezoek aan het Vredespaleis te combineren met een bezichtiging van een van de andere Haagse bezienswaardigheden. Een combinatie met ProDemos, huis voor democratie en rechtsstaat, ligt hierbij het meest voor de hand.

Tsaar Nicolaas

Een bezoek aan het Vredespaleis past heel goed bij lessen over de Tijd van de Wereldoorlogen of bij lessen over politiek en staatsinrichting. Het idee voor een Vredespaleis vindt haar oorsprong in de vredesconferentie van 1899. Hoewel Rusland in die tijd nog de grootste militaire macht in de wereld was, nam tsaar Nicolaas

II het initiatief tot een conferentie om met andere landen te spreken over ontwapening en de mogelijkheid van internationale arbitrage. Het zou fijn zijn als landen naast geweld en oorlog ook andere middelen zouden hebben om geschillen op te lossen. Als locatie voor deze conferentie koos Nicolaas II het militair ongevaarlijke en neutrale Nederland, het koninkrijk van zijn verre nicht Wilhelmina, dat in het hart van Europa lag. De conferentie leidde tot de oprichting van het Permanente Hof van Arbitrage. Hoewel het op het eerste gezicht lijkt dat tsaar Nicolaas II beïnvloed werd door de pacifistische ideeën van bijvoorbeeld Leo Tolstoj en Bertha von Suttner, was zijn initiatief toch vooral een reactie op de opkomst van het door Bismarck verenigde Duitsland en de lege schatkist van Rusland. Nicolaas was bang dat hij de wapenwedloop niet langer zou kunnen volhouden en dat Rusland daardoor haar machtspositie zou verliezen. Een hof dat werkte aan wereldvrede, verdiende een onderkomen dat recht zou doen aan haar status en missie. Tijdens de Tweede Vredesconferentie in 1907 werd daarom de eerste steen gelegd van het Vredespaleis. Zes jaar later werd in aanwezigheid van de Nederlandse koninklijke familie, geldschieter Andrew Carnegie en een internationale groep rechtsgeleerden, politici en pacifisten, de sleutel van het Vredespaleis feestelijk overhandigd aan het Permanente Hof van Arbitrage.

The Witness van Henk Visch. Dit grote kattenbeeld staat voor de ingang van de bibliotheek en de Academy Seminar Room. Foto: Hans Muller.

Vredesboom

Veel landen hebben bouwmaterialen of kunstwerken geschonken om het paleis op te luisteren. Zo uitten ze hun steun aan en geloof in deze nieuwe 'weg van de vrede'. Vaak stonden deze materialen en kunstvoorwerpen ook symbool voor waar het betreffende land bekend om was. China schonk bijvoorbeeld prachtige vazen, Zwitserland gaf het uurwerk op de toren en de tapijten waren een gift van Turkije en Perzië. Helaas zijn veel van deze giften alleen binnen in het paleis te bezichtigen. Als het paleis tijdens een educatief programma is afgesloten zijn ze niet te zien. Van buitenaf is dan nog net de imposante Russische vaas zichtbaar. Als u wel toegang hebt tot het Vredespaleis is er na de rondleiding in het paleis soms de mogelijkheid voor een discussie in de Kleine Rechtszaal – een zaal die normaal gebruikt wordt door het Permanente Hof van Arbitrage.

Toch is deelname aan het educatief programma ook zonder een bezoek aan het paleis de moeite waard. In het bezoekerscentrum worden de geschiedenis, de werking en de verschillen van het Permanente Hof van Arbitrage en het Internationaal Gerechtshof helder uitgelegd. De film die wordt getoond laat ook voldoende van het interieur van het Vredespaleis zien. En niet alle bezienswaardigheden staan binnen het paleis. Zo staat voor het bezoekerscentrum, in navolging van het initiatief

van Yoko Ono, een vredesboom. Aan deze boom kunnen bezoekers een wit briefje hangen met daarop hun persoonlijke vredeswens. De boom lijkt op deze manier permanent vol in bloei te staan. In het bezoekerscentrum is ook de replica van de Nobelprijs voor de Vrede aan Tobias Asser te zien. Hij was een van de initiatiefnemers van het Permanente Hof van Arbitrage.

Arabische dolk

Na de rondleiding door het bezoekerscentrum volgt een bezichtiging van de bibliotheek. Deze is voor het grootste deel gehuisvest in een naast het paleis gelegen modern gebouw. De oude leeszaal in het Vredespaleis

is nog wel toegankelijk via een verbindingsgang tussen beide gebouwen. Naast de vele boeken is in deze zaal onder andere ook een oude druk van Hugo de Groot en een zilveren Arabische dolk te zien. Buiten wordt de gehele bibliotheek in de gaten gehouden door een grote zwarte kat. Katten kunnen in het donker zien; met dit kattenkunstwerk wil de maker juristen eraan herinneren dat ze altijd in de gaten gehouden zullen worden, zodat ze hun werk naar eer en geweten doen en rechtvaardig zullen oordelen. Omdat internationaal recht en politieke verhoudingen behoor-

Gang met terrazzo-vloer in het Vredespaleis. Foto: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

'Als locatie koos tsaar Nicolaas II het militair ongevaarlijke en neutrale Nederland, in het hart van Europa'

lijk ingewikkelde onderwerpen zijn, en het bovendien niet altijd mogelijk is binnen in het paleis rond te lopen, is een bezoek aan het Vredespaleis vooral geschikt voor leerlingen uit de bovenbouw die gekozen hebben voor een profiel met geschiedenis of maatschappijwetenschappen. Voor de onderbouw of basisschool wordt het niveau aangepast. ■

Bezoek met de klas

Reserveren via: vredespaleis.nl/bezoek/onderwijs.

Hier vindt u ook meer informatie over de specifieke openingstijden.

Kosten: € 95,- per groep.

Maximale groepsgrootte: 25 personen, grotere groepen worden gesplitst.

Duur rondleiding: ongeveer vijf kwartier tot anderhalf uur.